

## OBSAH

<b>1. Obecně o filozofii</b> .....	13
1.1 Potřebuje člověk filozofii? .....	13
1.2 Tři roviny problémů .....	13
1.3 Kde začíná filozofie? .....	14
1.4 Charakteristika filozofie .....	14
1.5 Dělení filozofie (scientismus a antropologismus) .....	15
1.6 Filozofie a její vztah k matematice, fyzice a biologii .....	17
1.6.1 Dilema: <b>změna světa, nebo změna sebe sama?</b> .....	18
1.7 Podstatné ve filozofii .....	19
1.8 Filozofická tázání .....	19
1.9 Metody filozofie .....	21
1.10 Pojmy metafyzika a dialektika .....	22
1.11 Cesty k filozofii .....	23
1.12 Jak se stát filozofem .....	23
1.13 Filozofické časopisy .....	23
1.14 Definice filozofie .....	24
<b>2. Moudrost a filozofie</b> .....	27
2.1 Pythagorovo pojetí .....	27
2.2 Kalokagathia ( <i>kalos kai agathos</i> - krása a dobro) .....	27
2.3 Moudrost v Platonově pojetí .....	28
2.4 Moudrost v Aristotelově pojetí .....	28
2.5 Moudrost teoretická a praktická .....	29
2.6 Předpoklady a cesty k moudrosti .....	29
2.7 Egypt - egyptský bůh moudrosti Thowt .....	30
2.8 Babylon - epos o polobohu Gilgamešovi .....	31
2.9 Král Šalamoun .....	32
2.10 Sofisté .....	33
2.10.1 Metody sofistů .....	34
2.10.2 Sofisté o moudrosti .....	35

2.11 Konfucius .....	36
2.12 Sokrates o moudrosti .....	36
2.13 Myšlenka všemoudrosti ( <i>pansofie</i> ) u J.A. Komenského .....	38
2.14 Moudré o moudrosti .....	38
Kontrolní otázky .....	39
<b>3. Pojem, předmět a poslání filozofie člověka .....</b>	<b>41</b>
3.1 První orientace .....	41
3.2 Pojem filozofické antropologie .....	42
3.3 Předmět a poslání filozofické antropologie .....	44
3.4 Hledání podstaty člověka .....	45
3.5 Fenomén člověka .....	46
3.6 Člověk a přírodní prostředí .....	48
3.7 Člověk a svět .....	49
<b>4. Cesty k filozofii člověka .....</b>	<b>51</b>
4.1 Pojetí člověka v raných fázích kultury .....	51
4.2 Sofisté .....	52
4.3 Stoikové .....	52
4.4 K historickému vývoji filozofické antropologie .....	53
4.5 Filozofie člověka: vztah k filozofii života, k filozofii existence, k hermeneutice a fenomenologii .....	54
4.5.1 Filozofie života ( <i>Lebensphilosophie</i> ) .....	55
4.5.2 Filozofie existence, existenciální filozofie .....	56
4.5.3 Hermeneutika .....	56
4.5.4 Fenomenologie .....	57
<i>KANT</i>	
4.6 I. Kant a jeho přínos pro filozofii člověka .....	59
4.6.1 Poznámka k pojmu transcendentální .....	62
4.6.2 Poznámka k pojmu JÁ .....	63
4.6.3 Vztah JÁ - duše .....	63
4.6.4 Poznámka k trojímu pojetí duše .....	64
4.6.5 Duch jako odpůrce duše .....	64
<i>HERDER</i>	
4.7 J. G. Herder .....	65
4.7.1 Poznámka k významu řeči .....	67

4.7.2	Základní Herderovy práce .....	68
4.7.3	Několik úryvků z Dopisů na obranu lidskosti .....	69
	Myšlenka evoluce .....	69
	Herbert Spencer .....	69

#### DARWIN

4.8	Přínos Charlese Darwina pro filozofii člověka .....	73
4.8.1	Sled Darwinových spisů .....	73
4.8.2	Darwinova teorie .....	74
4.8.3	Problém s pojmem „descendenční“ .....	74
4.8.4	E. Haeckel .....	75
4.8.5	F. Nietzsche .....	75
	4.8.5.1 <i>Nietzschovo dílo</i> .....	76
	4.8.5.2 <i>Kdo byl a jaký byl F. Nietzsche?</i> .....	76

#### MARX

4.9	Čím přispěl Karel Marx k rozvoji filozofie člověka? .....	78
4.9.1	Pojem odcizení (Entfremdung) .....	79
4.9.2	Zdroje odcizení .....	80
4.9.3	Patří marxismus k humanitním ideálům? .....	80
	Poznámka ke vztahu ideologie a filozofie .....	82
	Náměty do diskuse .....	82
4.9.4	Základní omyl marxismu .....	83

#### FREUD

4.10	Freudův přínos filozofické antropologii .....	83
4.10.1	Nevědomí .....	84
4.10.2	Co je psychoanalýza .....	85
4.10.3	Některé pojmy Freudovy psychoanalýzy .....	86
4.11	Pohlaví, sexualita, láska, erotika .....	91
4.11.1	Sexualita .....	92
4.11.2	Erotika .....	92
4.11.3	Sexualita a láska .....	94

5.	SCHELER .....	97
5.1	Max Scheler a jeho přínos pro filozofii člověka .....	97
5.2	Sebepojetí člověka .....	99

5.2.1 První idea - idea náboženské víry .....	99
5.2.2 „Smyslenka“ Řeků .....	100
5.2.3 Idea „homo faber“ .....	100
5.2.4 Idea dezertéra ze života .....	101
5.2.5 Idea o nadčlověku .....	101
5.3 Místo (postavení) člověka v kosmu .....	103
5.3.1 Neexistence jednotné ideje člověka .....	104
5.3.2 Jak rozumět pojmu člověk .....	104
5.3.3 Pokus o nové vymezení člověka .....	104
5.3.4 Stupně psychofyzického bytí .....	105
5.3.5 Podstatný rozdíl mezi člověkem a zvířetem .....	107
5.3.6 Poznání podstaty prostřednictvím tvoření idejí jako základní duchovní akt .....	111
5.3.7 „Negativní“ a „klasické“ teorie o člověku .....	113
5.3.8 Identita těla a duše .....	117
5.3.9 K metafyzice člověka - metafyzika a náboženství .....	120
<b>6. Filozofie v technickém věku .....</b>	<b>125</b>
<i>GEHLEN</i>	
6.1 Arnold Gehlen .....	125
6.2 Gehlenův přínos k rozvoji filozofie člověka .....	126
6.3 Gehlen k analýze lidského vnímání a jazyka .....	128
6.4 Pojetí techniky .....	129
6.5 Gehlen: duše v technickém věku .....	130
6.6 Člověk a technika - bytí na světě v činnosti .....	132
6.7 Analogie Kantovy trichotomie .....	133
6.8 Pojem techniky .....	134
6.9 Pojem kybernetiky .....	136
6.9.1 Kybernetika a filozofie .....	136
6.10 Filozofie techniky (první a druhé „stvoření“) .....	138
6.10.1 Friedrich Dessauer .....	139
Náměty k diskusi .....	139
<b>7. Zákon spolubytí .....</b>	<b>141</b>
7.1 Člověk jako člen lidstva .....	142
7.2 Společenská a konflikty .....	143

Několik vybraných termínů z filozofie I. Kanta .....	144
7.3 Ke Kantovu pojetí mravního zákona .....	146
7.4 Empirismus (senzualismus) .....	147
7.4.1 David Hume .....	148
7.4.2 „Omezenost“ smyslového poznání .....	149
7.4.3 Kantův racionalismu .....	149
7.4.4 Kantova Kritika čistého rozumu .....	150
7.4.5 Kantova kritika ontologického důkazu Boha .....	151
7.4.6 Kantovy postuláty v Kritice praktického rozumu .....	152
7.5 Základní předpoklady mravního zákona (podle Kanta) .....	152
7.5.1 Mravní zákon (tři formule) .....	154
7.5.2 Příklady .....	154
7.5.3 Aplikace .....	155
7.5.4 Kritika Kantova formalismu .....	155
7.5.5 Závěrečný citát z Kantovy KPR .....	156
<b>8. Teorie smyslu .....</b>	<b>157</b>
8.1 Pojem smyslu .....	157
8.2 Dějinnost a smysl dějin .....	158
8.2.1 Dějiny má jen člověk .....	158
8.3 Stupně smyslu a cílové orientace člověka .....	160
8.4 Pojem života .....	163
8.4.1 Hypotézy na vznik života .....	163
8.5 Smysl (lidského) života .....	163
8.6 Smysl života a osud .....	165
8.7 Smrt .....	167
8.8 Ztráta smyslu života - sebevražda .....	168
8.8.1 Filozofové o sebevraždě .....	169
8.8.2 Z Masarykovy habilitační práce o sebevraždě .....	169
8.8.3 Motivy sebevražď .....	172
8.8.4 Sebevražednost z hlediska psychologie .....	173
8.8.5 K dějinám a vývoji sebevražednosti .....	174
8.8.6 K terapeutice (moderní) sebevražednosti .....	175
8.8.7 Problematika eutanazie .....	176
<b>9. Svědomí .....</b>	<b>179</b>
9.1 Pojem svědomí .....	179

9.2 Svědomí a povinnost .....	180
9.3 Svědomí v pojetí Tomáše Akvinského .....	180
9.4 Svědomí před činem a po činu .....	181
9.5 Svědomí a „přirozený zákon“ .....	182
9.6 Srovnání přístupů Akvinský - Kant .....	183
9.7 Dialektika svědomí .....	184
<b>10. Teorie štěstí .....</b>	<b>187</b>
10.1 Aristotelovo a Kantovo pojetí štěstí .....	187
10.2 Filozofie a psychologie štěstí (Tatarkiewicz) .....	188
10.2.1 K jazykové analýze štěstí .....	188
10.2.2 K podstatě a pojetí štěstí .....	189
10.2.3 Vztah štěstí - utrpení - neštěstí .....	190
10.2.4 Vztah utrpení - zármutek, radost - veselí .....	190
10.2.5 Kvalifikace příjemnosti ve vztahu k pocitu štěstí .....	191
10.2.6 Fenomenologie nepříjemného .....	192
10.2.7 Relativnost podstatných faktorů štěstí .....	193
10.2.8 Dispozice ke štěstí .....	194
10.2.9 Štěstí a morálka .....	194
Z moudrých výroků o štěstí .....	195
<b>Seznam použité literatury .....</b>	<b>197</b>
<b>Jmenný rejstřík .....</b>	<b>201</b>
<b>Věcný rejstřík .....</b>	<b>205</b>